

Mika Niikko ps ym.

Kirjallinen kysymys Helsingin mahdollisen suurmoskeijan vaikutuksista sisäiseen turvallisuuteen

Eduskunnan puhemiehelle

Helsingissä on haettu tonttivarauksia suurmoskeijalle ja islamilaiselle toimintakeskukselle, jota nimitetään dialogikeskukseksi. Ympäri Eurooppaa näyttävien moskeijoiden rakentaminen on sallittu sillä argumentilla, että se tukisi kansanryhmien rauhaista rinnakkaiseloja ja muslimien integroitumista. Valitettavasti kehitys on yleisesti nähtävien esimerkkien mukaan ollut päinvastainen.

Tällä hetkellä muslimit kokoontuvat pääkaupunkiseudulla erilaisissa pienissä rukoushuoneissa. Suurmoskeija muuttaisi nykytilannetta usealla merkittävällä tavalla. Ensinnäkin suurmoskeija olisi kallis rakentaa ja ylläpitää. Nykyisten suunnitelmien mukaan kustannusten kattaminen edellyttäisi huomattavaa rahoitusta ulkomailta. Toiseksi se antaisi yhdelle muslimien uskonryhmittymälle näkyvän roolin kaupunkikuvassa ja islamilaisen yhteisön kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kolmanneksi se tarjoaisi muslimiväestölle palveluita, joita se tällä hetkellä saa muun väestön seassa. Keskuksessa toimisi todennäköisesti esimerkiksi päiväkotia.

Tonttivarauksia hakevien oman ilmoituksen mukaan moskeijan ja keskuksen rakennuskustannukset olisivat 110—140 miljoonaa euroa ja vuosittaiset käyttökustannukset 6—7 miljoonaa euroa. Tonttivarauksihakemuksessa kerrotaan, että jo nykyisellään yhteisöillä on ollut vaikeuksia pienien rukoushuoneiden vuokrien maksamisessa ajallaan. Näin ollen on selvää, että ulkomaista rahoitusta tarvitaan rakennusvaiheessa ja todennäköisesti myös sen jälkeisessä tilanteessa.

Alkuvaiheen rahoituksen on lupautunut tarjoamaan Bahrainin kuningaskunta, joka myös koordinoisi rahoitusta jatkossa. Myös Marokon kuningaskunta ja Arabiemiraattien liitto ovat hankkeessa mukana.

Hankkeen eettisen kestävyys- ja läpinäkyvyyden kannalta on olennaista tietää rahoituksen tarkka lähde — keneltä ja miltä siis Bahrainin kuningaskunta ja mahdolliset muut rahoittajat ottavat rahat. Näin estetään rahanpesua. Taustojen selvittämisen tarvetta korostaa se, että on tarpeen sulkea pois mahdolliset kytkökset ääriliikkeisiin. Se, että Suomi kantaa vastuunsa kansainvälisen rahanpesun torjunnassa johdonmukaisesti, on hyväksi Suomen kansainväliselle maineelle.

Rahan tarkan lähteen lisäksi tulee myös tunnistaa rahoittajatahon — tässä tapauksessa Bahrainin ja muiden islamilaisien valtioiden — hankkeeseen liittyvät tavoitteet. Rahoittaja odottaa aina hyötyä tai vastiketta rahoittamastaan projektista. Rahoittajavaltioiden intressien mukaista ei ole

Kirjallinen kysymys KK 354/2016 vp

muslimien integroituminen länsimaiseen yhteiskuntaan vaan muslimien pysyminen erillään muusta yhteiskunnasta siten, että lähtömaiden ja muiden muslimimaiden on mahdollista saada heidät toimimaan itselleen edullisella tavalla myös länsimaiden sisällä. Rahoittajavaltiot eivät omissa maissaan edistä länsimaisia arvoja, kuten mielipiteen-, sanan- ja uskonnonvapautta, joten on vaikea mieltää, että he rahoittaisivat projektia, joka tukisi muslimeja tällaisten arvojen omaksumisessa ja siten toimivassa integraatiossa uusiin kotimaihinsa. Voidaan pitää näin ollen todennäköisenä, että rahoittajavaltioiden intressi rahoitukselle on edistää Suomessa länsimaisten arvojen vastaisia arvoja.

Ratkaisuksi ulkomaalaisrahoitukseen liittyviin haasteisiin on ehdotettu avointa ja hyvin suunniteltua hallintorakennetta, jolla estettäisiin rahoittajaa toteuttamasta mahdollisia integroitumista vastustavia tavoitteitaan. On hyvin kyseenalaista, voidaanko muodollisella hallintorakenteella sulkea pois rahoittajan vaikutustoimintaa yhteisössä, jossa yleisesti ottaen käytetään paljon valtaa epämuodollisten rakenteiden kautta. Lähtökohta on se, että rahoittaja ei halua rahoittaa hanketta, josta se ei saa hyötyä. Jos se katsoo saavansa hankkeesta hyötyä ilman suoraa muodollista vaikutusvaltaakin, se käytännössä luottaa siihen, että rahoituksen vastaanottaja on sitoutunut sen tavoitteisiin. Rahoittajatahon häivyttäminen muodollisesta hallintorakenteesta korostaa hanketta koordinoivien kotimaisten tahojen sitoutumista rahoittajan kannalta edullisiin tavoitteisiin.

Itävallassa, jossa on paljon laajempi kokemus muslimien integroitumisesta ja integroitumattomuudesta yhteiskuntaan, on kokonaan kielletty moskeijoiden ulkomaalainen rahoitus. Kieltoa perustellaan nimenomaan tarpeella tukea maahanmuuttajia integroitumisessa eristäytymisen sijaan.

Toiseksi on hankkeen yhteydessä tärkeää ymmärtää islamin uskonhaarojen välinen vastakkainasettelu. Shiia- ja sunnimuslimien väliset konfliktit ovat maailmalla arkipäivää. Toistaiseksi Suomessa on onnistuttu välttämään vakavat yhteenotot islamin eri haaroihin kuuluvien muslimien välillä. Muslimit ovat muodostaneet omia pieniä yhteisöjään etnisyyden ja uskonuuntausten perusteella.

Suurmoskeijan rakentaminen asettaisi kuitenkin yhden islamin haaran näkyvästi muiden edelle. Lähtökohtaisesti kaupunki myöntäisi tontin alle markkinahinnan, joka voisi tukea näkemystä epäoikeudenmukaisuudesta. Tällä voisi olla haitallinen, luonnollista tasapainoa häiritsevä vaikutus muslimiyhteisön sisällä. Suurmoskeijan rakentaminen näyttäytyisi toisen ryhmittymän silmissä toisen suosimisena ja olisi omiaan lisäämään muslimien välistä jännitettä, katkeruutta ja pidemmällä tähtäimellä mahdollisesti myös väkivaltaa.

Vaikka yhteistyö hajanaisen muslimiyhteisön kanssa vaatii viranomaisilta työtä, hajanaisuus myös rajaa ääri-ilmiöiden leviämistä. Suurmoskeijan olemassaolo ei toisaalta poista tarvetta moninaiseen yhteistyöhön, koska yhteisön moninaisuus on luonnollista muun muassa siitä syystä, että Suomen muslimit ovat kotoisin eri maista.

Ulkomaisten esimerkkien valossa on mahdollista, että jos suurmoskeija rakennettaisiin, se toimisi keskusorganisaationa suurelle osalle Helsingin sunniryhmittymistä. Vaikka keskusorganisaatio voi yksinkertaistaa viranomaisyhteistyötä, sillä voi olla myös negatiivisia vaikutuksia. Jos viranomaisyhteistyö keskittyy yhteistyöhön keskusorganisaation kanssa, alayhteisöissä esiin tule-

Kirjallinen kysymys KK 354/2016 vp

vat ongelmat eivät paljastu viranomaiselle niiden alkuvaiheessa, jolloin niihin puuttuminen olisi helppoa. Viranomaisen alayhteisöjä koskeva tuntemus voi myös heikentyä, koska se ei ole niiden kanssa suoraan yhtä paljon tekemisissä. Pahimmissa tapauksissa keskusorganisaatio, jonka on yleisen mielipiteen vuoksi oltava maineestaan hyvin tarkka, voi pyrkiä häivyttämään viranomais-ten ja yleisön tietoisuudesta alayhteisöissä esiintyviä valvontaa vaativia ilmiöitä.

Kolmanneksi suurmoskeijan keskeinen tavoite olisi tarjota islamilaisista lähtökohdista toimivia palveluja. Helsingin kaupungille osoitetun tonttivuokraushakemuksen mukaan kohderyhminä olisivat erityisesti lapset, nuoret, perheet ja vanhukset. Palveluja olisi tarkoitus tuottaa tiiviissä yhteistyössä kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Suurmoskeija ja siihen liittyvä keskus pyrkisivät siis aktiivisesti korvaamaan nykyisiä sosiaali- ja sivistyspalveluita siten, että muslimitautustaiset käyttäisivät muita palveluita kuin väestö yleensä.

Erillisiin palveluihin liittyy vaara siitä, että niiden käyttäjät eivät onnistu rakentamaan luottamusta ja yhteyttä valtaväestöön, jolloin myös radikalisoitumisen riski on suurempi. Tunnetusti sekä maahanmuuttajien että valtaväestön ennakkoluuloja hälventää tehokkaasti kansanryhmien välinen kanssakäyminen. Jos palvelut lisäksi toteutettaisiin osittain muilla kuin kotimaisilla kielillä, niitä olisi erityisen vaikea valvoa, ja todennäköisesti myös maahanmuuttajien kielten oppiminen hidastuisi.

Opetus- ja kulttuuriministerin antama vastaus (KKV 191/2016 vp) kirjalliseen kysymykseeni moskeijoiden rahoituksesta käsitteli suureksi osaksi muuta asiaa kuin mitä ministeriltä kysyin. Tämän tähden näen tarpeelliseksi kysyä sisäministerin kantaa aiheeseen.

Vastauksessaan opetus- ja kulttuuriministeri liitti uskonnonvapauden moskeijoiden rahoitusta koskeviin kysymyksiin. Koska Suomessa muslimiella on jo mahdollisuus tunnustaa ja harjoittaa uskontoaan rukoushuoneissa, on eri asia kieltää uuden suurmoskeijan rakentaminen rahanpesuun tai sisäisen turvallisuuden uhkaan liittyen, opetuksen valvomisen suhteen niin, ettei väkivaltaan kannustavaa opetusta esitetä kuin jos Suomessa ei olisi mitään muslimien rukoushuonetta tai vastaavaa paikkaa. Suurmoskeijan rakentamisen kieltämisen yhteydessä ei siis tosiasiallisesti estetä muslimiä käyttämästä perustuslain takaamaa uskonnonvapautta eikä vastusteta muslimiä, vaan pyritään estämään epäasiallisen toiminnan ja opetuksen leviäminen suomalaisessa yhteiskunnassa erityisesti, kun otetaan huomioon epäselvä rahoitustausta ja viimeaikaiset terroriuhat ja -iskut sekä terroristien rekrytoinnit Euroopassa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko Suomessa syytä harkita Itävallan mallin mukaista moskeijoiden rakentamiseen ja ylläpitoon tarkoitetun ulkomaisen rahoituksen kieltä?

miten hallitus vastaa siitä, etteivät suurmoskeija ja toimintakeskus muodosta uhkaa sisäiselle turvallisuudelle huomioiden muslimien keskinäiset jännitteet, jos Helsingin kaupunki vastaa myöntävästi tonttivarauksihakemukseen?

Kirjallinen kysymys KK 354/2016 vp

Helsingissä 17.6.2016

Mika Niikko ps
Antero Laukkanen kd
Veera Ruoho ps
Jari Ronkainen ps
Mika Raatikainen ps
Vesa-Matti Saarakkala ps
Sami Savio ps
Ville Tavio ps
Leena Meri ps
Jani Mäkelä ps
Lea Mäkipää ps
Teuvo Hakkarainen ps
Olli Immonen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Kimmo Kivelä ps
Rami Lehto ps
Ritva Elomaa ps
Anne Louhelainen ps
Pirkko Mattila ps
Sari Tanus kd
Reijo Hongisto ps